

NOKUTs tilsynsrapporter

Godkjenning av vesentlig endring av fagskoleutdanningen Natur- og kulturbasert entreprenørskap

Fagskolen Innlandet

September 2018

NOKUT

NOKUT kontrollerer og bidrar til kvalitetsutvikling ved fagskolene. Dette gjør vi blant annet ved å godkjenne nye fagskoletilbud. Fagskoleutdanning er en yrkesrettet utdanning på et halvt til to år, som bygger på videregående skole eller tilsvarende realkompetanse. Betegnelsen fagskoleutdanning er beskyttet gjennom fagskoleloven. For å kunne bruke betegnelsen fagskoleutdanning, må utdanningstilbudet være godkjent av NOKUT. Alle fagskoletilbud må tilfredsstillе nasjonale kvalitetsstandarder. NOKUT godkjenner også institusjonenes interne system for kvalitetssikring.

Tilbyder/Utdanningssted:	Fagskolen Innlandet
Utdanningstilbudets navn:	Natur- og kulturbasert entreprenørskap
Nivå/fagskolepoeng:	Nivå 5.1 / 30 fagskolepoeng
Undervisningsform:	Nettbasert med samlinger
Sakkyndige:	Annette D. Nilsen, Liv Hatleli Gilpin og Liv Aastad
Dato for vedtak:	14. september 2018
NOKUTs saksnummer	18/01585

Forord

Fagskoleutdanning er yrkesrettet utdanning som bygger på fullført videregående opplæring eller tilsvarende realkompetanse. En fagskoleutdanning har et omfang på minst et halvt år og maksimalt to år som heltidsutdanning. Betegnelsen *fagskoleutdanning* er beskyttet gjennom fagskoleloven. For å kunne bruke betegnelsen, må utdanningen være godkjent av NOKUT.

Vurderingsprosessen starter med at en tilbyder søker NOKUT om godkjenning av en utdanning. Søknaden blir først gjenstand for en innledende vurdering der NOKUT avklarer om forutsetningene er til stede for videre behandling. I den innledende vurderingen av søknader fra tilbydere som ikke allerede har en godkjent fagskoleutdanning, ser NOKUT også på om tilbyder oppfyller kravene til styringsordning, reglement/forskrift og system for kvalitetssikring.

Søknader som tilfredsstill forutsetningene for behandling blir vurdert av eksterne, uavhengige sakkyndige oppnevnt av NOKUT. De sakkyndige vurderer søknaden opp mot kravene i fagskoletilsynsforskriften kapittel 3.

Til den sakkyndige vurderingen har NOKUT oppnevnt:

- Annette D. Nilsen
- Liv Hatleli Gilpin
- Liv Aastad

Når de sakkyndige har funnet at ett eller flere av de faglige kriteriene ikke er oppfylt på en tilfredsstillende måte, sendes et rapportutkast (kapittel 3) til tilbyder for kommentarer. Tilbyder kan da påpeke mangler eller misforståelser i de sakkyndiges innstilling. NOKUT tillater i tillegg mindre justeringer. De sakkyndige vurderer tilbakemeldingen fra tilbyder, før NOKUT konkluderer og fatter endelig vedtak.

NOKUT har konkludert med at søknaden tilfredsstill kravene for godkjenning av fagskoleutdanning. I denne rapporten har vi samlet alle vurderingene som danner grunnlag for godkjenningen av utdanningen. Tilbyder plikter å gjennomføre utdanningen slik det fremgår av denne rapporten og søknaden som ligger til grunn.

Natur- og kulturbasert entreprenørskap ved Fagskolen Innlandet tilfredsstill NOKUTs krav til utdanningskvalitet og er godkjent i vedtak av 13. september 2018.

NOKUT, 13. september 2018

Øystein Lund
tilsynsdirektør

Innhold

1	Informasjon om søkeren	1
1.1	Informasjon om tilbyder og utdanningen	1
2	System for kvalitetssikring og grunnleggende forutsetninger for å tilby fagskoleutdanning	2
3	Sakkyndig vurdering av utdanningen	2
3.1	Oppsummering	2
3.2	Grunnleggende forutsetninger for å tilby fagskoleutdanning (§ 3-1).....	3
3.3	Læringsutbytte (§ 3-2)	5
3.4	Utdanningens innhold og oppbygning (§3-3).....	6
3.5	Undervisningsformer og læringsaktiviteter (§ 3-4)	10
3.6	Fagmiljøet tilknyttet utdanningen (§ 3-5).....	12
3.7	Eksamen og sensur (§ 3-6)	15
3.8	Infrastruktur (§ 3-7)	16
3.9	Konklusjon etter sakkyndig vurdering	16
4	Tilsvarsrunde	17
4.1	Søkerens tilbakemelding.....	18
4.2	Sakkyndig tilleggsvurdering.....	20
4.3	Endelig konklusjon fra sakkyndig komité	20
5	Vedtak	20
6	Dokumentasjon	20
	Vedlegg 1:.....	21

1 Informasjon om søkeren

1.1 Informasjon om tilbyder og utdanningen

Fagskolen Innlandet søkte NOKUT 19. februar 2018 om godkjenning av vesentlig endring av *natur- og kulturbasert entreprenørskap*. Utdanningen er godkjent med 60 fagskolepoeng. Det søkes om å redusere omfanget fra 60 til 30 fagskolepoeng. Den allerede godkjente undervisningsformen er nettbasert med samlinger. Utdanningen er godkjent med samlinger på Hvam vgs., Ål vgs. og Mære landbruksskole og Hvam vgs. i fellesskap.

Tilbyder har allerede flere andre godkjente fagskoleutdanninger.

Ettersom det nå søkes om å redusere omfanget på en allerede godkjent utdanning, og to av de sakkyndige har vurdert utdanningen tidligere, har NOKUT og de sakkyndige kommet frem til en noe forenklet rapport: Krav som ikke direkte berøres av omfangsendringen har de sakkyndige kunnet omtale i korthet. Dette omfatter 3.2.1 Opptak, 3.2.2 Samarbeid med yrkesfeltet, 3.4.1 Utdanningens navn, 3.6.1 Undervisningspersonalets sammensetning og kompetanse, 3.6.4 Faglig ansvarlig, 3.7.2 Sensorenes kompetanse og 3.8 Infrastruktur.

2 System for kvalitetssikring og grunnleggende forutsetninger for å tilby fagskoleutdanning

Fra og med høsten 2017 vurderer ikke NOKUT om forutsetningene for å søke om godkjenning, er oppfylt for tilbydere som allerede har godkjente utdanninger. Vi vurderer heller ikke systemet for kvalitetssikring. Derfor inneholder ikke denne rapporten noen administrativ vurdering av kravene i fagskoletilsynsforskriften §§ 3-1 og 5-1. De sakkyndige vurderer likevel kravene i § 3-1 (1) a og § 3-1 (2)-(6).

I stedet vil NOKUT kvalitetssikre grunnleggende forutsetninger og system for kvalitetssikring ved en periodisk gjennomgang av alle tilbyderes administrative og organisatoriske rutiner. Det vil komme mer informasjon om ordningen på www.nokut.no.

3 Sakkyndig vurdering av utdanningen

Teksten i dette kapitlet er de sakkyndiges vurdering. Der det forekommer «vi», er det et uttrykk for de sakkyndige. Paragrafene i parentes i overskriftene henviser til tilsvarende paragrafer i fagskoletilsynsforskriften. Teksten i boksene er fra fagskoletilsynsforskriften.

3.1 Oppsummering

Tilbyder har levert en god søknad der vi jevnt over mener at fagskoleutdanningen tilfredsstiller de krav og forventninger NOKUT stiller. Det legges vekt på at studentene får tett oppfølging underveis, og derfor har mulighet til å knytte faginnholdet til egne erfaringer. Dette ser vi på som svært positivt. Innovasjon og entreprenørskap i landbruks- og matproduksjon og tjenester knyttet til sektoren, er et viktig tema. Endra rammevilkår, teknisk utvikling, begrensa råvaretilgang, nye produksjonsmetoder og nye tjenestebehov fra storsamfunnet kan endre dagens produksjonsformer og tilgjengelige tjenester, og nødvendiggjøre omstilling og innovasjon. Natur- og kulturbasert entreprenørskap er en svært viktig utdanning i så måte, og vil kunne spille en viktig rolle i å sikre innovasjonsevnen i næringen.

Vi konkluderer med at det er enkelte mangler ved søknaden. Utdanningens læringsutbytte er relevant for yrkesfeltet, men vi stiller spørsmål ved om læringsutbyttet som beskrives er for ambisiøst i forhold til omfanget på 30 fagskolepoeng. Vi anser at den tette oppfølgingen fra faglærerne beskrevet i søknaden vil kunne forsvare et relativt høyt ambisjonsnivå for læringsutbyttet. Likevel mener vi at tilbyder må vurdere hvorvidt det er mulig for studentene å oppnå beskrevet læringsutbytte.

Vi stiller også spørsmålstegn ved beskrivelse av vurderingsordningen. For at studentene skal kunne få forståelse av hva som ligger i utdanningens vurderingsordning, er det behov for en tydeliggjøring.

Vi anbefaler at tilbyder vurderer våre tilbakemeldinger og utarbeider et tilsvarende svar.

3.2 Grunnleggende forutsetninger for å tilby fagskoleutdanning (§ 3-1)

3.2.1 Opptak

- (1) Krav i fagskoleloven med forskrifter skal være oppfylt. NOKUT vurderer følgende krav:
- a) Grunnlag for opptak. Grunnlaget for opptak skal være relevante kvalifikasjoner på nivå 4 i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring. Søkere har krav på å få vurdert om de er kvalifisert for opptak til en utdanning på grunnlag av realkompetanse.

Vurdering

Det formelle opptakskravet er fullført og bestått videregående opplæring, utdanningsprogram naturbruk eller service og samferdsel eller tilsvarende realkompetanse.

Søkere som skal vurderes på bakgrunn av realkompetanse må ha minst fem års relevant yrkespraksis og eller skolegang. Søkere må også dokumentere tilstrekkelig grunnlag i felles allmenne fag i læreplanene VG 1 og VG 2 i yrkesfaglige utdanningsprogram.

Det er det samme opptakskravet som da utdanningen først ble godkjent. Vi vurderer at opptakskravet bør være det samme som for utdanningen slik den var på 60 fagskolepoeng.

Konklusjon

Ja, kravet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

3.2.2 Samarbeid med yrkesfeltet

- (2) Tilbyder skal samarbeide med aktører i yrkesfeltet og delta i faglige nettverk som sikrer at utdanningens læringsutbytte er relevant for yrkesfeltet.

Vurdering

I søknaden nevnes det at tilbyder har avtaler om samarbeid med Hanen, GOAL (Grønn omsorg læring AS), Innovasjon Norge, Norges bondelag, Utmarksforeningen for Akershus og Vestfold, Livsgnistforeningen og fylkeskommunen. Flere av disse avtalene er ikke lagt ved i søknaden, men ettersom det tilsynelatende er de samme som lå til grunn for opprinnelig godkjenning, vurderer vi kravet som tilfredsstillende oppfylt.

Konklusjon

Ja, kravet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

3.2.3 Standarder, konvensjoner og avtaler

(3) Utdanninger som reguleres av nasjonale eller internasjonale standarder, konvensjoner og avtaler skal tilfredsstille kravene i disse.

Beskrivelse

Kravet er ikke relevant for denne utdanningen.

3.2.4 Praksisavtaler

(4) For utdanninger med praksis skal det foreligge avtaler som regulerer vesentlige forhold av betydning for studentene.

Beskrivelse

Kravet er ikke relevant for denne utdanningen.

3.2.5 Fagskolepoeng og arbeidsmengde

(5) Utdanningen skal ha et omfang av 30, 60, 90 eller 120 fagskolepoeng.

(6) Det totale antall arbeidstimer for studentene skal normalt være mellom 1500–1800 timer per år.

Vurdering

Utdanningen er oppgitt til å være 30 fagskolepoeng. Det er litt ulike timetall oppgitt i søknad og studieplan. I søknaden står det 780 timer. I studieplanen står det 760 + 40. Det står også at «I tillegg kommer eventuelle studieturer og sertifiseringkurs (HMS)». Det er litt uklart om det er dette som menes med de 40 timene eller ikke. Vi vurderer uansett at utdanningen er innenfor rammene, men som vi påpeker under 3.4.2 Utdanningens innhold og emner, må tilbyder tydeliggjøre beskrivelsene av arbeidsmengden.

Konklusjon

Ja, kravet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

3.3 Læringsutbytte (§ 3-2)

Utdanningen skal gi ett samlet læringsutbytte som er relevant for yrkesfeltet. Læringsutbyttet skal beskrive kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse som studentene oppnår etter fullført utdanning, jf. Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring.

Utdanningens overordnede læringsutbytte

Kunnskaper: Kandidaten

- har kjennskap til sentrale lover, forskrifter, standarder, avtaler og krav ved etablering av nye næringer, og innenfor produksjon og salg av varer og tjenester basert på lokale natur- og kulturressurser
- har kunnskap om begreper, prosesser og verktøy som anvendes innen nærings-etablering og utvikling
- har kunnskap om økonomistyring, strategi og ledelse, forretningsutvikling og marked og markedsføring ved etablering og drift av natur- og kulturbaserte næringer
- kan oppdatere sin yrkesfaglige kunnskap innen entreprenørskapsfaget
- forstår bransjens ansvar og samfunnets behov for å ivareta de lokale natur- og kulturressursenes egenart og miljøverdi

Ferdigheter: Kandidaten

- kan anvende faglig kunnskap på praktiske og teoretiske problemstillinger innen natur- og kulturbasert entreprenørskap
- kan anvende relevante verktøy innen økonomistyring og forretningsutvikling, herunder relevante digitale og nettbaserte verktøy
- kan finne relevant informasjon og fagstoff for å etablere, lede og utvikle natur- og kulturbaserte næringer (nettsider og fagmiljøer)
- kan utarbeide nødvendig dokumentasjon knyttet til økonomisk og miljømessig optimalisering og kvalitetssikring av produksjon av varer og tjenester innen natur- og kulturbaserte næringer

Generell kompetanse: Kandidaten

- har utviklet forståelse og respekt for problemstillinger som påvirker og sikrer en bærekraftig ressursbruk i hele verdikjeden fra idéutvikling, via produksjon, salg og konsumpsjon
- har utviklet en etisk grunnholdning til ivaretagelse av stedegne natur- og kulturressurser, lokalsamfunnets kvaliteter og de særegne krav og behov som stilles fra myndigheter og ulike forbrukergrupper
- kan vurdere og utvikle produksjon og tilbud av varer og tjenester innenfor de faglige og etiske rammer som foreligger
- kan bygge relasjoner til fagfeller og fagmiljø innenfor natur- og kulturbaserte næringer, samt finne relevante samarbeidsløsninger
- kan utvikle egnede arbeidsmetoder innen etablering og utvikling av natur- og kulturbaserte næringer

Vurdering

Strukturen og nivået på utdanningens overordnede læringsutbyttebeskrivelse fyller formkravene, og punktene med læringsutbyttene er tydelig utformet som kompetansebeskrivelser. Tilbyder har gjort noen endringer i det overordnede læringsutbyttet med endringen fra 60 til 30 fagskolepoeng, og tatt ut

noen deler som for eksempel går på regnskap, rammevilkår, forretningsplan og trender. På emnenivået er det noen flere deler som er tatt ut, for eksempel forretningsplan, strategi og ledelse. Det er gjort flere endringer på emnenivået enn på overordnet nivå.

Siden begge utdanninger på 30 og 60 fagskolepoeng skal beskrives ut ifra nivå 5.1 i NKR, er det forståelig at det kan være vanskelig å vise tydelig hvordan omfanget er redusert. Vi vurderer derfor at læringsutbyttebeskrivelsen er tilstrekkelig i samsvar med rammeverket. Samtidig viser vi til de endringene vi mener bør og må gjøres i innhold og beskrivelser på emnenivå. Disse endringene er beskrevet i kapittelet 3.4.2 Utdanningens innhold og emner.

Konklusjon

Ja, kravet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

3.4 Utdanningens innhold og oppbygning (§3-3)

3.4.1 Utdanningens navn

(1) Utdanningens navn skal være dekkende for innholdet og det læringsutbyttet utdanningen gir.

Vurdering

Navnet på utdanningen er *natur- og kulturbasert entreprenørskap*. Dette navnet er fremdeles dekkende og tydelig nok, også med en halvering av studietiden.

Konklusjon

Ja, kravet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

3.4.2 Utdanningens innhold og emner

(2) Utdanningens innhold skal være egnet for å nå læringsutbyttet.

(3) De ulike emnene skal til sammen bidra til at studentene oppnår utdanningens totale læringsutbytte.

Vurdering

Tilbyder har tatt ut emnene Driftsledelse og økonomi og Fra Idé til bedrift, og gjort om navnene på emnene, slik at utdanningen nå består av tre emner:

- Bedriftsutvikling (15 poeng)
- Næringsutvikling innen natur- og kulturbaserte næringer (10 poeng)
- Tverrfaglig fordypningsoppgave (5 poeng)

Tverrfaglig fordypningsoppgave erstatter det som i tidligere godkjenning het Faglig fordypning/hovedprosjekt.

Vi vurderer oppdelingen i tre emner som fornuftig og ryddig.

I emne 1, Bedriftsutvikling, har tilbyder beholdt de aller fleste temaene fra de tidligere emnene Driftsledelse og økonomi og Fra idé til bedrift. Tilbyder har tydelig vektet dette som det viktigste emnet, med 15 fagskolepoeng. De eneste temaene vi kan se er tatt ut er Rammevilkår, Forretningsplan og Utviklingstrender og særegenheter. I emnet Bedriftsutvikling finner vi likevel igjen størsteparten av de ulike temaene fra tidligere studieplan på 60 fagskolepoeng. Dette gir inntrykk av at emne 1 er svært omfangsrikt. Det er ikke tydelig hvordan fordelingen av innsats mellom emner vil være, og det er også uklart hvilke temaer i emnene studentene skal gå dypt inn i og hvilke de skal få en mer overfladisk kjennskap til.

Vi vurderer læringsutbyttebeskrivelsen på emnenivå som omfattende. Læringsutbyttebeskrivelsene for kunnskap og generell kompetanse fremstår som overkommelige. Det er ambisjonsnivået knyttet til læringsutbyttebeskrivelsene for ferdigheter som vi vurderer som svært omfattende. Ut ifra læringsutbyttebeskrivelsen kan vi for eksempel se at innholdet i SWOT-analyse er knyttet til ferdighetsbeskrivelser ved at kandidaten skal:

- «vurdere en bedrifts investeringsbehov og bedriftens likviditet»
- «vurdere en bedrifts kapitalbehov og mulige finansieringsmåter»
- «beregne og vurdere sentrale nøkkeltall for lønnsomhet»

Temaene knyttet til økonomi og regnskap kan bli for omfattende. De fleste som driver egen virksomhet opplever at regnskap kan være komplisert og tidkrevende, og ved å overlate regnskapet til en autorisert regnskapsfører, er du trygg på at virksomheten din forholder seg til reglene. Samtidig får bedriftslederen tilgang til en verdifull spisskompetanse som verdifull støtte i sin økonomistyring av bedriften. Vi foreslår å rette undervisningen mot en helt grunnleggende økonomiforståelse hos studentene. Vi vurderer at læringsutbyttet slik det er beskrevet er for omfattende, og at tilbyder må vise tydelig hvilket nivå kandidatene skal komme til innenfor de ulike temaene. Dette kan gjøres ved at tilbyder konkretiserer og tydeliggjør kompetanseinnholdet som ligger i de ulike begrepene i det aktuelle temaet.

Vi mener det kan være formålstjenlig å rydde litt i oppramsingen av temaer, da det er noen gjentakelser i teksten. Vi vil anbefale tilbyder å slå sammen noen temaer og punkter i læringsutbyttebeskrivelsen, samt å bruke noen litt mer generelle termer. Formålet med dette er å gjøre det mer lesbart, forenkle vurderingen av oppnådd læringsutbytte, og gi tilbyder noe mer fleksibilitet i gjennomføringen av utdanningen.

Emne 2, Næringsutvikling innen natur- og kulturbaserte næringer, er vektet med 10 fagskolepoeng. Emnet inneholder tilsvarende tre temaer som i forrige studieplan. Innholdet i emnet virker noe ambisiøst, i og med at emnet er redusert fra 15 til 10 fagskolepoeng. Vi oppfordrer tilbyder om å ta en kritisk gjennomgang av emnet, for å vurdere om noe av innholdet bør reduseres eller tas bort.

Et eksempel på en ferdighetsbeskrivelse som er for ambisiøs er «vurdere eldre bygningers tilstand og ulike behov for tiltak». Vi ser ikke at det kan være rom for dette i utdanningen, og mener at dette ikke kan være en ferdighet studentene kan oppnå i løpet av den relativt korte utdanningen. Vi ser også at studentene etter denne utdanningen både skal kunne *utvikle* og *bruke* kvalitetssikringssystem. Det er uklart hvilke typer systemer det siktes til, og hvor omfattende de skal være. Det er et viktig element i denne opplæringen, men det bør tilstrebes å gjøre et slikt system mest mulig enkelt og funksjonelt, samt sikre at systemet er i henhold til myndighetens krav til internkontroll. Vi anbefaler tilbyder å

justere ferdighetsbeskrivelsen slik at forventningen er at kandidatene skal kunne tilpasse og bruke et formålstjenlig internkontrollsystem.

Emne 3, Tverrfaglig fordypningsoppgave, er vektet med 5 fagskolepoeng. Dette emnet inneholder en fordypningsoppgave som vurderes både muntlig og skriftlig. Oppgaven kan leveres både individuelt eller av to studenter sammen. Det er noen problemer med beskrivelsen av eksamens- og vurderingsformene for dette emnet. Se vurdering av dette under 3.7.1 Eksamen og vurderingsordningene.

I emne 3 er det ikke tydelig hva som er rammene for «selvvalgt tema», det er for eksempel ikke tydelig hvor godt oppgaven skal være forankret i praktisk relevans eller en reell case. Dette gjør at vi ikke kan se samsvaret mellom læringsutbyttebeskrivelsene og innholdet. Tilbyder bør utvikle beskrivelsen av emne 3 videre, slik at det blir tydeligere hva som er sammenhengen mellom læringsutbyttebeskrivelse og innhold, og hva som er rammene for selvvalgt tema.

Læringsutbyttebeskrivelsene og temaene i de ulike emnene er omfattende, men det er samtidig lagt opp til svært tett oppfølging av studentene med eksempelvis 37 timer individuell oppfølging i emnet Bedriftsutvikling (15 fagskolepoeng). Dette omtaler vi mer spesifikt under 3.5.1 Veiledning og oppfølging.

Samlet sett er det vanskelig for oss å se at alt som er beskrevet skal være realistisk å oppnå for studentene. Tilbyder må justere tema og læringsutbyttebeskrivelser, og tydeliggjøre hva kandidatene skal ha *kunnskap om* og hva de faktisk må *kunne gjøre*. Noen av problemene kan nok komme av at det ikke alltid er like klart hvilket omfang som ligger bak en del av begrepene. Det er mulig at en presisering av betydningen av noen av begrepene kunne gjort det tydeligere hvilket nivå kompetansen skal ligge på. Et eksempel er henvisningen til KSL-standarder (s. 19 i studieplanen). Dette er i seg selv et omfattende tema, og slike henvisninger gjør at det blir uklart hvilke forventninger som er satt til kompetansen.

I søknaden står det at utdanningen har et omfang på 780 timer. I studieplanen er omfanget angitt å være 760 + 40 timer. Det står også at «I tillegg kommer eventuelle studieturer og sertifiseringkurs (HMS)». Det ser ut som studentene skal gjennomføre et HMS-kurs, og det er uklart hvorvidt det er tatt med i timene som er oppgitt. Tilbyder må vise at alle deler av utdanningen er tatt med i beregningen av timer. Det kunne være at dette er et kurs tilbyder forventer at noen studenter vil ha fra før, og at det er derfor beskrivelsen er blitt uklar. Vi anbefaler at tilbyder heller er tydelig på mulighetene for å søke fritak.

Konklusjon

Nei, kravet er ikke oppfylt på en tilfredsstillende måte.

Tilbyder må

- justere tema og læringsutbyttebeskrivelser, og tydeliggjøre hva kandidatene skal ha *kunnskap om* og hva de faktisk må *kunne gjøre*.
- vise at alle deler av utdanningen er tatt med i beregningen av timer

Tilbyder bør

- slå sammen noen temaer og punkter i læringsutbyttebeskrivelsen, samt bruke noen litt mer generelle termer
- justere ferdighetsbeskrivelsen slik at forventningen er at kandidatene skal kunne tilpasse og bruke et formålstjenlig internkontrollsystem
- utvikle beskrivelsen av emne 3 videre, slik at det blir tydeligere hva som er sammenhengen mellom læringsutbyttebeskrivelse og innhold, og hva som er rammene for selvvalgt tema

3.4.3 Studieplanen

(4) Studieplanen skal tydelig vise utdanningens innhold og oppbygning.

Vurdering

Studieplanen er i hovedsak den samme som ble vurdert i den forrige søknaden, med de endringene som følger av omformingen av emner og innhold.

Alle delene som må være i studieplanen er fremdeles med:

- utdanningens navn
- opptakskrav
- omfang (fagskolepoeng) og forventet arbeidsmengde (for utdanningen som helhet og for hvert emne)
- oppbygning/organisering av utdanningen
- læringsutbyttebeskrivelser og faglig innhold for utdanningen som helhet
- læringsutbytte og faglig innhold for hvert emne
- beskrivelse av den indre sammenhengen i utdanningen
- undervisningsformer og læringsaktiviteter
- arbeidskrav og vurderingsordninger
- litteraturliste/læremidler

Vi vurderer derfor at studieplanen i hovedsak oppfyller kravene.

Fordi vi nå vurderer at dette mest er et samlingsbasert tilbud, jf. vurderingen i kapittel 3.4.2 Undervisningsformer og læringsaktiviteter, mener vi det må komme tydelig frem i beskrivelsen av samlingene hvordan en eventuell fordeling mellom disse foregår: Tilbyder må tydeliggjøre om de samme samlingene finner sted både på Hvam og Mære, slik at studentene kan velge, eller om det er noen samlinger på det ene stedet og noen på det andre. Dette er informasjon som vil være viktig for studenter og søkere å ha.

Konklusjon

Nei, kravet er ikke oppfylt på en tilfredsstillende måte.

Tilbyder må

- gi en tydeligere beskrivelse av den praktiske gjennomføringen av samlingene

3.5 Undervisningsformer og læringsaktiviteter (§ 3-4)

3.5.1 Veiledning og oppfølging

(1) Utdanningen skal ha et pedagogisk opplegg som sikrer god veiledning og oppfølging av studentene både som gruppe og individ.

Vurdering

Det er oppgitt at det skal være maksimalt 20 studenter, og tilbyder har oppgitt at undervisningspersonalet ved Hvam videregående skole og Mære landbruksskole utgjør til sammen to hele årsverk. I kravspesifikasjonen oppgir tilbyder «Forholdstall mellom antall årsverk knyttet til undervisningsaktiviteten og antall studenter skal være mindre enn 1:20». Dette gir mye rom til veiledning og oppfølging. Undervisningsopplegget kan vurderes som godt nok fordi det er satt opp så mye tid til veiledning og oppfølging.

Veiledning og oppfølging

Opplæringstilbudet er i stor grad ferdighetsbasert, og det er derfor positivt at det settes av god tid til veiledning individuelt og i grupper. Dette styrker kvaliteten på opplæringstilbudet. Vi opplever at beskrivelsene av veiledning og oppfølging er veldig ambisiøse. Det at tilbyder beskriver så mange timer veiledning og oppfølging, bidrar til at vi vurderer det som troverdig at et svært ambisiøst innhold og læringsutbytte kan være realistisk å oppnå.

I henhold til studieplanen vil det gjennomføres underveisvurdering med den enkelte student, der studenten får tilbakemelding på faglig progresjon. I tillegg gis studenten mulighet til å gi tilbakemelding på faglig opplegg. Med krav om obligatorisk oppmøte og deltakelse på nettbaserte aktiviteter har fagansvarlig god mulighet til å følge og gi tilbakemelding på studentenes progresjon. Utdanningen søker i stor grad å tilpasse utdanningen til studentens behov og forutsetninger, uten at dette skal gå på bekostning av læringsutbytte. Tilbyder har lagt til rette for tett kontakt med studenter og fagansvarlige gjennom studiet, noe som tilsier at det skal være mulig med individuelle tilpasninger.

Konklusjon

Ja, kravet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

Tilbyder bør

- vurdere om omfanget og ambisjonene innen de ulike emnene bør tilpasses noe i forhold til avsatt tid til veiledning og oppfølging

3.5.2 Undervisningsformer og læringsaktiviteter

(2) Undervisningsformer og læringsaktiviteter, herunder eventuell praksis, skal være tilpasset læringsutbyttet som skal oppnås.

Vurdering

I studieplanen fremgår det at undervisningen vil foregå «ved tradisjonell klasseromsundervisning, gruppearbeid og felles diskusjoner, oppgavearbeid, befaringer/ekskursjoner, veiledning og laboratorieøvelser ute i felt» (s. 11). Laboratorieøvelser skal være et mindre prosjekt, som skal foregå hos en utøvende bedrift/rådgivningstjeneste med virksomhet innenfor relevante områder. Det gjennomføres ett nettmøte per uke, dette brukes til undervisning, veiledning og gruppearbeid, diskusjoner, erfaringsutveksling og øving på presentasjoner. I følge studieplanen benytter tilbyder seg av ulike læringsformer:

- Gruppearbeid med logg og refleksjon
- Prosjektarbeid med tverrfaglig fokus
- Forelesning
- Praksisorientert undervisning og erfaringsdeling
- Veiledning
- Individuelle arbeidsoppgaver
- Studentpresentasjoner
- Nettstøttet læring
- Problembasert læring (PBL)

Studieplanen oppgir at det skal være åtte samlinger med to dagers varighet, og to samlinger med tre dagers varighet, i tillegg er det ett nettmøte per uke og obligatorisk laboratorieøvelse i felt. Det er mange samlinger. Vi vurderer det derfor dithen at det er mulig for studentene å oppnå læringsutbyttet. I tillegg kommer det frem at studentene har oppmøteplikt på minst 80 % av studietiden. Det er noe uklart hvordan dette beregnes, og tilbyder må være tydelig på hva oppmøteplikten er knyttet til.

Til sammen fremstår dette som varierte og relevante arbeidsformer.

Slik søknaden og studieplanen er skrevet, fremstår nettdelen av utdanningen mer som et positivt tillegg, enn det som primært bidrar til læringsutbyttet. Så lenge studiet omtales som nettbasert, tror vi studiesøkere kan få andre forventninger til fleksibilitet og asynkron tilgang til undervisning enn det som faktisk blir tilbudt. Nettbaserte aktiviteter og tilrettelegging er i det hele lite beskrevet. Ut ifra beskrivelsene av hvordan undervisningen blir gitt (s. 11), oppgis ikke noen nettbaserte verktøy. I søknaden og studieplanen fremgår det at hovedvekten av undervisningen foregår på sted. Dersom tilbyder har ønsket å tilby et fleksibelt, nettbasert tilbud, ser det ut til at de ikke har beskrevet dette. Utdanningstilbudet kan likevel beskrives som «nettbasert med samlinger», da denne kategorien benyttes av NOKUT uavhengig av hvorvidt undervisning og samhandling primært er «stedbasert» eller primært «nettbasert». Samtidig som vi mener at deler av utdanningen må foregå på fysisk lokasjon for å gi riktig praksisorientert kompetanse, er det likevel mulig å tilby større deler av denne utdanningen nettbasert enn det som er beskrevet. Tilbyder reduserer dermed risikoen for at studiesøkere kan få andre forventninger til fleksibilitet og asynkron tilgang til undervisning enn det som faktisk blir tilbudt.

I beskrivelsen av Undervisningsformer og læringsaktiviteter (s. 12), er arbeidskrav noe uklart beskrevet. Her ser det ut som arbeidskrav både kan være oppmøte, innleveringer, presentasjoner, prøver, ekskursjoner og samarbeid. Samtidig står det i avsnittet etter at «Arbeidskravene er utformet som skriftlige eller muntlige oppgaver». Det er vanskelig å se at oppmøte er et arbeidskrav etter denne andre avgrensingen. Tilbyder må tydeliggjøre dette.

Studieplanen veksler mellom begrepene *kommunikasjonsplattform* og *læringsplattform*. Tilbyder bør bruke ett begrep konsistent, og vi anbefaler å bruke *læringsplattform*.

Konklusjon

Nei, kravet er ikke oppfylt på en tilfredsstillende måte.

Tilbyder må

- presisere en mer konsistent beskrivelse av hva som er arbeidskrav

Tilbyder bør

- være konsekvent i forhold til begrepsbruk – læringsplattform eller kommunikasjonsplattform
- tilby større deler av denne utdanningen nettbasert enn det som er beskrevet

3.6 Fagmiljøet tilknyttet utdanningen (§ 3-5)

3.6.1 Undervisningspersonalets sammensetning og kompetanse

(1) Undervisningspersonalets sammensetning og samlede kompetanse skal være tilpasset utdanningen slik den er beskrevet i studieplanen. Undervisningspersonalet må samlet ha følgende kompetanse:

- a) Formell utdanning minst på samme nivå som det undervises i, innen det aktuelle fagområdet eller nærliggende fagområder. For nye fagområder der det ennå ikke tilbys tertiær utdanning, kan langvarig yrkespraksis erstatte formell utdanning.
- b) Pedagogisk kompetanse relevant for utdanningen. Minst én person skal ha formell pedagogisk utdanning og erfaring, og et særlig ansvar for utdanningens pedagogiske opplegg.
- c) Digital kompetanse relevant for utdanningen.
- d) Relevant og oppdatert yrkeserfaring.

Vurdering

Kravspesifikasjonen for kompetanse er den samme som den som ble vurdert ved godkjenning av utdanningen. Vi nevner derfor ikke denne her.

Vi vurderer at tilbyder har beskrevet et undervisningspersonale med en sammensetning og samlet kompetanse som er tilpasset utdanningen slik den er beskrevet i studieplanen. Under følger en kort beskrivelse av denne sammensetningen og kompetansen i fagmiljøet.

Formell utdanning

Undervisningspersonalet har en god og utfyllende kompetanse fra fagområdene landbruksøkonomi, skogbruk, næringsmiddelteknologi, naturforvaltning, allsidig jordbruk, reiseliv og turisme,

internasjonal handel, IT for næringslivet og entreprenørskap. Undervisningspersonalet har høyere utdanning på master- eller bachelornivå.

Pedagogisk kompetanse og det pedagogisk ansvarlige

Én av undervisningspersonalet har Praktisk pedagogisk utdanning (PPU). En annen har 5 års undervisningserfaring fra høyskolenivå. Den tredje har 10 studiepoeng høyskolepedagogikk og 14 års undervisningserfaring på høyskolenivå. En fjerde har PPU og 13,5 års undervisningserfaring på videregående nivå og den femte av undervisningspersonalet har PPU og 29 års undervisningserfaring fra Videregående nivå. Tre av undervisningspersonalet mangler PPU.

Den pedagogisk ansvarlige

Tilbyder angir en annen pedagogisk ansvarlig enn tidligere. Hun har pedagogisk seminar (nå «PPU») fra UiO og master i pedagogikk fra det som tidligere het Høyskolen i Lillehammer. I følge søknaden har hun jobbet med nettbaserte læringsformer med spesielt fokus på voksnes læring. Hun har jobbet i grunnskolen, videregående skole og på fagskole i over 30 år. Vi anser den pedagogisk ansvarlige, og beskrivelsen av hvordan det pedagogiske opplegget utvikles, som tilfredsstillende.

Digital kompetanse

Da tilbyder først fikk utdanningen godkjent ble tilbyder anbefalt å styrke den digitale kompetansen. Vi opprettholder denne anbefalingen. Samtidig ser vi at mye av undervisningen vil foregå på samling, og at lærernes digitale kompetanse ikke vil være avgjørende for studentenes læring. Det er også oppgitt i tabellen over undervisningspersonale at minst en har lang erfaring med nettundervisning.

Dersom søker følger vår anbefaling, og legger større deler av undervisningen over på nett må fagskolen vurdere om fagmiljøet nå har tilstrekkelig digital kompetanse og redegjøre for dette i et eventuelt tilsvær.

Relevant og oppdatert yrkeserfaring

Undervisningspersonalet har relevant og komplementær yrkeserfaring fra ulike fagmiljøer innen primærproduksjonen, landbrukssamvirket, offentlig sektor, rådgivningsapparatet, undervisningssektoren, reiseliv, organisasjonsarbeid, gründer- og bedriftsutvikling.

Konklusjon

Ja, kravet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

Tilbyder bør

- styrke den digitale kompetansen til undervisningspersonalet

3.6.2 Praksisveiledere

(2) For utdanninger med praksis skal eksterne praksisveiledere ha kompetanse til å veilede og vurdere studentene i praksis.

Beskrivelse

Kravet er ikke relevant for denne utdanningen.

3.6.3 Undervisningspersonalets størrelse og stabilitet

(3) Undervisningspersonalet må være stort og stabilt nok til å gjennomføre fastsatte læringsaktiviteter.

Vurdering

Det er beskrevet at utdanningen skal være dekket av til sammen to hele årsverk ved de to studiestedene, fordelt på ni ansatte. Ut fra det omfattende veiledningsopplegget som er planlagt for 20 studenter, mener vi dette er tilstrekkelig. Vi ber imidlertid tilbyder beskrive fordeling av studentene mellom de to lærestedene.

Rektor, avdelingsdirektør og faglig ansvarlig er fast ansatt hos tilbyder. De øvrige ansatte er oppgitt som ansatt på timebasis og med mindre stillinger. De ansatte er i hovedsak tilknyttet ressurscenter og/eller fylkeskommunen, og vi vurderer at dette gir tilstrekkelig stabilitet.

Konklusjon

Ja, kravet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

Tilbyder bør

- beskrive fordeling av studentene mellom de to lærestedene

3.6.4 Faglig ansvarlig

(4) Utdanningen skal ha en faglig ansvarlig med formell faglig kompetanse. Faglig ansvarliges oppgave er å sikre at studentene gjennomfører utdanningen som beskrevet i planen og oppnår læringsutbyttet. Faglig ansvarlig må være tilsatt hos tilbyder i minimum 50 prosent stilling.

Vurdering

Faglig ansvarlig er oppgitt med fast stilling hos tilbyder, PPU og en stillingsprosent på 60 % i undervisningstilbudet. Det er samme person oppgitt nå som da utdanningen først ble godkjent, og det beskrevne arbeidet gjøres på tilsvarende måte som tidligere oppgitt.

Konklusjon

Ja, kravet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

3.7 Eksamen og sensur (§ 3-6)

3.7.1 Eksamens- og vurderingsordningene

(1) Eksamens- og vurderingsordningene skal være egnet til å vurdere om læringsutbyttet er oppnådd.

Vurdering

Fordypningsoppgaven kan leveres individuelt eller sammen med en annen student. Beskrivelsen av at det er individuell muntlig eksaminasjon står i emnebeskrivelsen for emne 3. Dette burde også gå frem i den generelle beskrivelsen av sluttvurdering på side 16. Beskrivelsen av eksamensordning i kapittel 4 Sluttdokumentasjon er uklar. Her ser det ut som at emnekarakterene som blir oppnådd på bakgrunn av mappevurdering i emne 1 og 2 omtales som arbeidskrav. Det står også at «Det gis én eksamenskarakter». Denne beskrivelsen må ryddes i, slik at det blir tydelig at hvert enkelt emne også fører til en karakter. Det vil bidra til at det ikke fremstår som om de to første emnene bare inneholder arbeidskrav, og at eksamen i emne 3 er den eneste avsluttende eksamenen for hele utdanningen.

Beskrivelsen av vurderingen av tverrfaglig fordypningsoppgave oppgir at en muntlig presentasjon der studenten ikke viser tilstrekkelig innsikt i den skriftlige oppgaven, skal vurderes til F, selv om den skriftlige oppgaven er vurdert med god karakter. Dette oppfatter vi som et ønske om å fange opp fusk. Vi mener at denne ordningen må endres. Mistanke om fusk skal håndteres i tråd med tilbyders forskrift.

Det er ikke tydelig oppgitt hvordan muntlig og skriftlig presentasjon er vektet mot hverandre. Det må gå tydelig frem hvordan de to delene vektet.

Også mappevurderingene er uklart beskrevet. Det er oppgitt i studieplanen at mappene inneholder refleksjonsnotater, oppgaver, rapporter og logger. Det er ikke tydelig hvordan særlig refleksjonsnotater og logger skal vurderes, og det er vanskelig å se hvordan en slik mappe skal vurderes etter karakterskalaen A–F. Forståelsen av dette forvanskes av at kapittel 3.4 Vurderingskriterier i studieplanen konsistent omtaler «oppgaven». Tilbyder må tydeliggjøre vurderingsformene.

Konklusjon

Nei, kravet er ikke oppfylt på en tilfredsstillende måte.

Tilbyder må

- endre ordningen for muntlig presentasjon og tilhørende karaktersetting for den tverrfaglige fordypningsoppgaven
- tydeliggjøre vektning i forbindelse med karaktersetting av den muntlige og skriftlige presentasjonen
- tydeliggjøre vurderingsformene slik at det fremkommer om hvert emne gir en selvstendig karakter

3.7.2 Sensorenes kompetanse

(2) Sensorene skal ha kompetanse til å vurdere om læringsutbyttet er oppnådd.

Vurdering

Det er oppgitt tre sensorer, som alle er sivilagronomer. Sensorene kommer både fra offentlig og privat sektor. Vi vurderer at sensorene har kompetanse til å vurdere om læringsutbyttet er oppnådd. Kravene til sensorene er de samme som da utdanningen ble godkjent.

Konklusjon

Ja, kravet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

3.8 Infrastruktur (§ 3-7)

Tilbyder skal ha lokaler, utstyr, informasjonstjenester, administrative og tekniske tjenester, IKT-ressurser og arbeidsforhold som er tilpasset utdanningen, og som utgjør et forsvarlig lærings- og arbeidsmiljø for studenter og ansatte.

Vurdering

Infrastruktur er den samme som er beskrevet for den opprinnelige godkjenningen. Siden opplegget skal være ganske likt, bare av mindre omfang, mener vi infrastrukturen fremdeles oppfyller kravene.

Konklusjon

Ja, kravet er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

3.9 Konklusjon etter sakkyndig vurdering

Utdanningen anbefales ikke godkjent. Tilbyder må gjøre utbedringer for å få vesentlige endringer i utdanningen godkjent.

Tilbyder må

- justere tema og læringsutbyttebeskrivelser, og tydeliggjøre hva kandidatene skal ha *kunnskap om* og hva de faktisk må *kunne gjøre*.
- vise at alle deler av utdanningen er tatt med i oppregningen av timer
- gi en tydeligere beskrivelse av den praktiske gjennomføringen av samlingene
- presisere en mer konsistent beskrivelse av hva som er arbeidskrav
- endre ordningen for muntlig presentasjon og tilhørende karaktersetting
- tydeliggjøre vektning i forbindelse med karaktersetting av den muntlige og skriftlige presentasjonen
- tydeliggjøre vurderingsformene slik at det fremkommer om hvert emne gir en selvstendig karakter

Tilbyder bør

- slå sammen noen temaer og punkter i læringsutbyttebeskrivelsen, samt bruke noen litt mer generelle termer
- justere ferdighetsbeskrivelsen slik at forventningen er at kandidatene skal kunne tilpasse og bruke et formålstjenlig internkontrollsystem
- utvikle beskrivelsen av emne 3 videre, slik at det blir tydeligere hva som er sammenhengen mellom læringsutbyttebeskrivelse og innhold, og hva som er rammene for selvvalgt tema
- vurdere om omfanget og ambisjonene innen de ulike emnene bør tilpasses noe i forhold til avsatt tid til veiledning og oppfølging
- være konsekvent i forhold til begrepsbruk – læringsplattform eller kommunikasjonsplattform
- tilby større deler av denne utdanningen nettbasert enn det som er beskrevet
- styrke den digitale kompetansen til undervisningspersonalet
- beskrive fordeling av studentene mellom de to lærestedene

Følgende krav i fagskoletilsynsforskriften er ikke tilfredsstillende oppfylt:

- § 3-3 Utdanningens innhold og oppbygning
- § 3-4 Undervisningsformer og læringsaktiviteter
- § 3-6 Eksamen og sensur

Se kapittel 3.1-3.7 i dette rapportutkastet for en vurdering av hvert enkelt krav.

4 Tilsvarsrunde

NOKUT mottok 27. august 2018 tilbakemelding fra søkeren, på de sakkyndiges vurdering i utkast til tilsynsrapport.

Under presenterer vi søkerens tilbakemelding på den sakkyndige vurderingen, samt de sakkyndiges tilleggsvurdering av de opprinnelig underkjente kravene.

4.1 Søkerens tilbakemelding

Tilsvar til sakkyndig rapport-søknad om godkjenning av fagskoleutdanningen Natur- og kulturbasert entreprenørskap

Nettbasert med samlinger – 30 studiepoeng

Vi viser til utkast til rapport fra sakkyndig komité av 02.07.2018, Deres referanse 18/01585-9.

Nedenfor følger våre tilsvar med kommentarer til MÅ- og BØR-punkter. I tillegg følger 4 vedlegg:

- Oppdatert studieplan, August 2018
- Utviklingsplan for nettstudier
- Hovedprosjekt – Tverrfaglig fordypningsoppgave Landbruk
- Gjennomføring av eksamen - landbruksfag

Vi takker for gode og konstruktive innspill fra sakkyndig komite. Vi har nå gått gjennom studieplanens innhold iht må- og bør-punktene, og mener at vi gjennom denne prosessen med sakkyndig komite har fått en bedre og tydeligere studieplan.

Tilbyder må:

- justere tema og læringsutbyttebeskrivelser, og tydeliggjøre hva kandidatene skal ha kunnskap om og hva de faktisk må kunne gjøre.
Studieplanens kap. 5.1, 5.2 og 5.3 er gjennomgått og revidert, både mht temaer og læringsutbyttebeskrivelser. Kap. 6 er revidert i tråd med disse endringene.
- vise at alle deler av utdanningen er tatt med i oppregningen av timer
Presisering av dette er gjort i Studieplanens kap 2.1 og kap 2.2. Studieplanen er endret til 800 timer, og det er dessverre en feil i søknaden.
- gi en tydeligere beskrivelse av den praktiske gjennomføringen av samlingene
Da studiet det nå søkes om er 30 fagskolepoeng, blir det gjennomført med hovedbase enten på Hvam eller Mære, jfr kap. 1.1 siste avsnitt og i søknadsskjema side 8. Studiet ambulerer mellom å ha Hvam videregående skole eller Mære landbruksskole om hovedbase, studiested kunngjøres ved markedsføring av studiet det enkelte år. Min 60% av samlingene foregår på hovedbasen (studiested 1). Ved en fordeling der studentgruppen på studiested 2 er min 5 studenter vil undervisningen på 40% av samlingene foregå som videooverført undervisning til studiested 2, med samling på begge studiesteder. Det vil da være lærere tilstede på begge studiesteder. Denne presiseringen er lagt inn i studieplanens kap. 2.
- presisere en mer konsistent beskrivelse av hva som er arbeidskrav
Kap. 2.2. er endret, der arbeidskrav er gitt en mer presis og konsistent beskrivelse.
- endre ordningen for muntlig presentasjon og tilhørende karaktersetting
Kap. 5.3 Vurderingsform er endret ved at avsnittet om evt. karakter F er tatt vekk. Gjennom muntlig presentasjon og tilhørende eksaminasjon kan karakterantydning ved skriftlig del kun justeres ned/opp med én karakter. Dette er tatt inn i kap. 4.4 og 5.3,

Vurderingsform.

- tydeliggjøre vektning i forbindelse med karaktersetning av den muntlige og skriftlige presentasjonen
Vurderingsform i emne 3 (s.25) er gjengitt i kap. 4.4 Eksamensordning og 5.3 Vurderingsform.. Her fremkommer at vurderingen av skriftlig oppgave danner utgangspunktet for endelig karakter, men at studentens har gis mulighet til å forbedre/nedskalere denne en karakter gjennom sin muntlig presentasjon med tilhørende eksaminasjon. Denne eksamensformen benyttes, og er gjennomprøvd ved flere fagskolestudier ved FI.
- tydeliggjøre vurderingsformene slik at det fremkommer om hvert emne gir en selvstendig karakter
Dette er nå presisert i kap. 4.1, 4.3 og 4.4.

Tilbyder bør:

- slå sammen noen temaer og punkter i læringsutbyttebeskrivelsen, samt bruke noen litt mer generelle termer
Dette er vurderte, men temaene er stort sett opprettholdt da vi mener at dette gir studentene en god forståelse av innholdet i studiet.
- justere ferdighetsbeskrivelsen slik at forventningen er at kandidatene skal kunne tilpasse og bruke et formålstjenlig internkontrollsystem
Dette vil bli vurdert av faglærer i gjennomføringen av studiet.
- utvikle beskrivelsen av emne 3 videre, slik at det blir tydeligere hva som er sammenhengen mellom læringsutbyttebeskrivelse og innhold, og hva som er rammene for selvvalgt tema
Kap. 5.3 er justert.
- vurdere om omfanget og ambisjonene innen de ulike emnene bør tilpasses noe i forhold til avsatt tid til veiledning og oppfølging
Blir fortløpende vurdert av faglærer ved gjennomføring av studiet.
- være konsekvent i forhold til begrepsbruk – læringsplattform eller kommunikasjonsplattform
Studieplanen er vasket, og begrepet læringsplattform benyttes.
- tilby større deler av denne utdanningen nettbasert enn det som er beskrevet
Det er lagt inn 2 nye kulepunkter som tydeligere beskriver innholdet i nettbasert læring, jfr Studieplanens kap. 2.2.
- styrke den digitale kompetansen til undervisningspersonalet
Utviklingsplan for nettstudier ved Fagskolen Innlandet gjelder for alle lærere tilknyttet desentraliserte studiesteder under Fagskolen Innlandets ansvarsområde. Se vedlagt Utviklingsplan.
- beskrive fordeling av studentene mellom de to lærestedene
Det søkes om å tilby samme studie på to ulike studiesteder. Fagskolen Innlandet beslutter hvilke studiested som setter i gang som hovedbase det enkelte år, dette blir tydeliggjort i markedsføringen av studiet ved det enkelte opptaksår. Gjennomføringen er nærmere beskrevet i studieplanen kap. 2.

4.2 Sakkyndig tilleggsvurdering

Sakkyndig komité har vurdert Fagskolen Innlandet sitt tilsvare, mottatt 27. august 2018.

I vårt utkast til rapport av 2. juli 2018, hadde vi følgende krav til endringer: Tilbyder måtte

- justere tema og læringsutbyttebeskrivelser, og tydeliggjøre hva kandidatene skal ha *kunnskap om* og hva de faktisk må *kunne gjøre*.
- vise at alle deler av utdanningen er tatt med i oppregningen av timer
- gi en tydeligere beskrivelse av den praktiske gjennomføringen av samlingene
- presisere en mer konsistent beskrivelse av hva som er arbeidskrav
- endre ordningen for muntlig presentasjon og tilhørende karaktersetting
- tydeliggjøre vektning i forbindelse med karaktersetting av den muntlige og skriftlige presentasjonen
- tydeliggjøre vurderingsformene slik at det fremkommer om hvert emne gir en selvstendig karakter

Fagskolen har imøtekommet kravene, og endret og tilpasset studieplanen for Natur- og kulturbasert entreprenørskap på en god og utfyllende måte, både faglig og formelt. Alle «må-punktene» er oppfylt på en god måte. Søkeren har også tilpasset studieplanen etter «bør-punktene» våre.

Konklusjon

Ja, kravene er oppfylt på en tilfredsstillende måte.

4.3 Endelig konklusjon fra sakkyndig komité

Utdanningen anbefales godkjent.

5 Vedtak

NOKUT anser de faglige kravene for godkjenning av *Natur- og kulturbasert entreprenørskap*, 30 fagskolepoeng nettbasert undervisning med samlinger, ved Fagskolen i Innlandet som oppfylt. NOKUT godkjenner derfor den vesentlige endringen av utdanningen.

Vedtaket gjelder utdanningen som er beskrevet i søknaden av 19. februar 2018 og i tilsynsrapporten.

Vedtaket er fattet med hjemmel i

- lov om fagskoleutdanning § 2
- forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning § 5-1 (1)

6 Dokumentasjon

Rapporten er skrevet på bakgrunn av

- søknad datert 19. februar 2018, NOKUTs saksnummer 18/01585-1
- tilsvare datert 27. august 2018, NOKUTs saksnummer 18/01585-10

Vedlegg 1:

Sakkyndig komité

Kravene til sakkyndige står oppført i fagskoletilsynsforskriften kapittel 2. De sakkyndige skal vurdere om søknaden oppfyller kravene for godkjenning av fagskoleutdanning, jf. fagskoletilsynsforskriften kapittel 3.

Den sakkyndige komiteen har bestått av følgende medlemmer:

- **Seniorrådgiver Annette D. Nilsen, BI (Nettsakkyndig)**
Annette Nilsen utdannet Cand.Ed. fra Universitet i Oslo, har jobbet med e-læring og kompetanseutvikling i privat og offentlig sektor siden 2005. Som rådgiver ved Tollvesenets kompetansesenter var hun med på å kvalitetssikre og videreutvikle Tolletatens egen etatsutdanning. Nilsen har vært høgskolelektor ved OsloMet – storbyuniversitetet (tidligere HiOA), der hun var emneansvarlig for et etter- og videreutdanningsemne innenfor veiledning. De siste 2 årene har Nilsen jobbet med utvikling og produksjon av digitale læringsressurser, både på et strategisk nivå og som del av produksjonsteam i tett samarbeid med fagansatte.
- **Prosjektleder Liv Hatleli Gilpin, Njøs Næringsutvikling i Sogn og Fjordane og daglig leder av Frøys Hus**
Liv Hatleli Gilpin har bachelorgrad i plantevitenskap og mastergrad i Agroecology. Hun har tatt fag på bachelor- og mastergradsnivå innen økologisk landbruk, knyttet til både produksjon, videreforedling og markedsføring, ved NMBU (tidligere UMB). Gilpin jobber med forskning og innovasjon knyttet til frukt og bær hos Njøs Næringsutvikling, der det blir utviklet ulike FoU-prosjekt i tett samarbeid med hagebruksnæringen. Hun har blant annet vært prosjektleder for prosjekt innen ny driftsteknikk, ugresskontroll, plantevern, jordbiologi, gjødsling og kompostering innen økologisk frukt- og bærproduksjon. I 2009 etablerte hun og mannen en landbruksbasert tilleggsnæring, det økologiske gårdshotellet Frøys hus, hvor hun står for daglig ledelse og drift.
- **Daglig leder Liv Aastad, Kleivan Vekst og utvikling i Sør-Trøndelag**
Liv Aastad har master i skogbruk ved NMBU (tidligere UMB og NLH) og praktisk pedagogikk fra UiT. Hun har tilleggsutdanning innenfor styrekompetanse og masterprogrammet for næringsutvikling ved Handelshøyskolen BI. Hun har en allsidig ledererfaring, blant annet som rektor ved Skjetlein videregående skole, utviklingssjef i Allskog BA og assisterende rådmann i Melhus kommune. Aastad er tidligere styremedlem og nestleder i den landsdekkende organisasjonen Hanen, en medlemsorganisasjon for de som utvikler «nye» næringer basert på landbruksressurser i Bygde-Norge. I tillegg er hun ledermentor hos Innovasjon Norge, og hun har vært medlem i den nasjonale ressursgruppa for Naturarven som Verdiskaper. Aastad er selvstendig næringsdrivende og jobber med nyskaping og rådgiving innenfor grønt reiseliv og lederutvikling. I 2007 startet hun opp reiselivsvirksomheten Kleivan Vekst og utvikling, der hun er daglig leder. Aastad var dessuten prorektor for barnehagelærerutdanning ved Dronning Maud Minne Høyskole for barnehagelærerutdanning (DMMH) fram til hun gikk av med AFP 1. januar 2018.

Sakkyndige skal ikke ha oppgaver ved fagskolen eller ha andre tilknytninger til tilbyder som kan medføre inhabilitet. De sakkyndige har erklært at de ikke er inhabile i saken.

Søkerinstitusjonen har fått anledning til å uttale seg om NOKUTs forslag til sakkyndige, og har ikke kommet med noen merknader.